



KONINKLIJK

LGOG

samen de geschiedenis van LIMBURG ONTDEKKEN



LGOG KRING TER HORST

Ineke Eickmans | Secretaris LGOG Kring Ter Horst

T 06 51568605 | E secretaris@lgogterhorst.nl

UITNODIGING

Activiteit	Tweedaagse reis naar Hanzesteden langs de IJssel
Wanneer	Vrijdag en Zaterdag 4 en 5 oktober 2024
Locaties	Doesburg, Zutphen, Kampen en Zwolle
Aan	De leden van het LGOG, Kring Ter Horst en andere geïnteresseerden

LGOG kring Ter Horst nodigt u uit om deel te nemen aan de tweedaagse reis op vrijdag 4 en zaterdag 5 oktober 2024, georganiseerd in samenwerking met Leon Moonen van Historisch Reisgenootschap Cliotravel. Leon zal voor de reisbegeleiding zorgen. We brengen een bezoek aan de Hanzesteden **Doesburg, Zutphen, Kampen en Zwolle**. De overnachting is in Hotel Zwartewater in het dorpje Zwartsluis.

PROGRAMMA

Vrijdag 4 oktober

07.45 uur Vertrek vanuit Horst (mogelijkheid tot opstappen in Venlo, plaats en tijd n.t.b.)

10.30 uur Aankomst Doesburg voor het Hanze-arrangement. Dit bestaat uit:

Kop koffie of thee met huisgemaakte appelgebak bij Stadsbierhuys de Waag

11.00 uur Stadswandeling o.l.v. een gids door de historische binnenstad van Doesburg

12.30 uur- 13:30 uur Lunch bij Stadsbierhuys de Waag bestaande uit Doesburgsche mosterdsoep met spekjes of met gerookte forel of op veganistische wijze gemaakt. Tijdens deze lunch wordt u een kop koffie of thee, een glas melk of een frisdrankje aangeboden.

13.30 uur Vertrek naar Zutphen

14.15 uur Aankomst Zutphen en bezoek St. Walburgiskerk en Librije met een gids

17.00 uur Vertrek naar hotel Zwartewater in Zwartsluis

18.30 uur Aankomst hotel

19.30 uur Diner in hotel

Zaterdag 5 oktober

08.15 uur Vertrek hotel naar Kampen (vanaf 07.00 uur ontbijt)

09.00 uur Aankomst Kamper Kogge. Rondleiding.

Na deze rondleiding wandelen we naar het Stedelijk Museum Kampen

11.00 uur Bezoek Schepenzaal Kampen

13.00 uur Lunch bij Kamper Kogge

13.45 uur Vertrek naar Zwolle

14.30 uur Bezoek Sassenheimpoort en Schepenzaal Zwolle

17.30 uur Vertrek uit Zwolle naar Limburg

Belangrijke opmerkingen

- Neem uw museumkaart mee
- Hebt u geen museumkaart, dan betaalt u zelf de entree in Stedelijk Museum Kampen (€7,50)

Deelnamekosten en aanmelding

Om deel te nemen aan deze reis kunt u zich aanmelden door een e-mail te sturen naar aanmelden@lgogterhorst.nl. Zorg ervoor dat u de volgende informatie vermeldt in uw e-mail:

- 1) Naam/namen van de deelnemer(s),
- 2) Lidmaatschapsstatus bij LGOG (lid/niet-lid),
- 3) 06-nummer(s) voor contactdoeleinden.

Zodra uw aanmelding is ontvangen, ontvangt u een bevestiging per e-mail samen met een verzoek tot betaling. Let op: uw aanmelding is pas definitief na ontvangst van de betaling. Betalingen dienen vóór donderdag 27 juni te zijn ontvangen. Indien het minimum aantal benodigde deelnemers van 30 niet wordt bereikt, worden alle betalingen teruggestort.

Leden van kring Ter Horst hebben een voorrang bij aanmelding tot 12 juni 2024. Daarna worden aanmeldingen behandeld op volgorde van ontvangst.

De prijs voor de tweedaagse reis bedraagt € 227,- all-inclusive voor LGOG-leden, met uitzondering van eigen drankjes, eventuele souvenirs en de entree in het Stedelijk Museum in Kampen (€7,50 per persoon, met museumkaart gratis entree). Niet-leden betalen een toeslag van € 25,-.

Wij vinden het fijn als u deelneemt aan deze interessante reis.

Met vriendelijke groeten, namens het bestuur van de LGOG Kring Ter Horst,

Ineke Eickmans, secretaris en Arie Stas, voorzitter

Het volledige programma met nadere informatie staat op de volgende pagina.

Noteer vast in uw agenda *

Woensdag 15 mei lezing over Hugo de Groot 'Een leven in strijd om wereldvrede'

Zaterdag 1 juni excursie naar het Peelmuseum in America en bezoek aan Griendtsveen

Woensdag 11 september: lezing over Hanzesteden langs de IJssel

Toen Amsterdam en Rotterdam in de middeleeuwen nog kleine dorpjes waren, hadden de Hanzesteden in het oosten van Nederland zich al ontwikkeld tot machtige handelscentra. Dat lees je tot op de dag van vandaag af aan de prachtige gevels en het ongeschonden middeleeuwse stratenpatroon. In de Achterhoek vind je twee Hanzesteden: Doesburg en Zutphen.

Doesburg

De oude vestingstad Doesburg heeft een goed bewaarde historie en cultuur. Door het oude centrum zie je rijkversierde gevels, monumentale panden en middeleeuwse straatjes. Doesburg beschikt over een mix met moderne architectuur, knusse boetiekjes, fijne speciaalzaken en gezellige terrassen. Naast vele bezienswaardigheden, namelijk meer dan 150 monumenten en vele musea, is hier ook de oudste horecagelegenheid van Nederland.



De Waag is ooit ontstaan als combinatie van waaggebouw en stadsbierhuys. Het gebouw, dat oorspronkelijk 'Nieuw Gelre' of 'Het Hoge Huis Gelria' werd genoemd, dateert uit 1478. Het fungeerde als stadsbierhuis, een herberg waar ook de arbeiders van de stad een deel van hun loon in bier kregen uitbetaald. Later diende het tevens als waag.

Het meest opvallend is de trapgevel. De bouwtrant doet meteen denken aan de baksteengotiek. De stijl treffen we ook veel aan in de Noord Duitse Hanzesteden, zoals Wismar en Stralsund.

Na genoten te hebben van een huisgemaakt appelgebak maken we onder leiding van een gids een stadswandeling door de historische binnenstad van Doesburg. Het bezoek wordt afgesloten met een lunch

in de Waag waar de Doesburgse mosterdsoep niet zal ontbreken.

Zutphen - Librije in de Walburgiskerk

De Librije behoort tot de belangrijkste cultuurhistorische monumenten in Nederland en daarbuiten. Als een van de oudste bibliotheken van Nederland, gebouwd van 1561 tot 1564 naar het model van de boekenzalen van twee Zutphense middeleeuwse kloosters, ademt zij nog steeds de sfeer van eeuwen geleden. Om diefstal te voorkomen werden de boeken aan de ketting gelegd. Daarmee werd de Librije een kettingbibliotheek. In feite is deze bibliotheek de enige nog bestaande originele openbare kettingbibliotheek van Nederland. Een belangrijke doelstelling van de Librije was: de mensen voor het "ware" geloof te behouden door hen "goede" boeken te laten lezen.

De Librije heeft dertig jaar als openbare leeszaal gefunctioneerd. In de zeventiende en achttiende eeuw was het een particuliere bibliotheek voor predikanten en raadsleden. In de negentiende eeuw raakte de Librije in vergetelheid. Aan het eind van de negentiende eeuw werd zij herontdekt als een monument van wetenschap en geschiedenis.



Dag 2 Kampen en Zwolle

5 oktober 2024

De handel die binnen de Hanze plaatsvond, bestond uit goederen als zout, hout, allerlei vissoorten, graan, bier en wijn, laken, bijenwas en dierenhuiden. Het vervoer van deze producten vond vooral plaats over zee en over rivieren. Het belangrijkste schip dat hiervoor gebruikt werd, was de kogge.

Kamper Kogge in Kampen

Wij brengen een bezoek aan Koggewerf Kampen. Hier werd tussen 1994 en 1998 de reconstructie van een opgegraven kogge uit 1334 op ware grootte gebouwd. Het scheepswrak werd gevonden in 1981 en twee jaar later opgegraven. Het schip lag als een platte pannenkoek in de bodem: de stevens en de zijden waren omgevallen. Juist daardoor zijn delen van het schip tot aan de bovenkant bewaard gebleven. Elk stuk hout dat bij Zeewolde opgegraven was, werd geconserveerd, gemeten en vastgelegd. Met deze informatie maakten de koggebouwers elke knie, oplanger en huidgang na. Hiermee reconstrueerden ze een nieuw schip dat de naam Kamper Kogge kreeg.



Schepenzaal in Kampen

De handel brengt zeker tot midden 16^e eeuw rijkdom naar Kampen, zowel voor individuele burgers als voor de stad. In 1543 brandt het interieur van het Kamper Raadhuis volledig uit. Het interieur is in renaissancestijl herbouwd. De rijkdom van de stad spat er van af. De Schepenzaal uit 1545 is nog één van de weinige authentieke bestuurs- en rechtszalen uit de Hanzetijd en is het pronkstuk van het Stedelijk Museum Kampen.



In dit museum heeft de drinkhoorn van het Kamper Sint Anna- of Rijnschippersgilde een bijzondere plek gekregen. De hoorn is uit 1369 en daarmee het oudst bekende zilveren gildestuk van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden. Dit gildestuk is een teken van de welvaart, macht en daadkracht van de kooplieden binnen het Hanzeverbond.

De schepenzaal, de drinkhoorn en een vredesverdrag, getekend in het Duitse Stralsund, uit 1370 zijn opgenomen in de Canon van Nederland. Ze behoren tot het venster De Hanze en zijn te vinden in het Stedelijk Museum Kampen, dat een sleutelmuseum voor de Canon van Nederland is geworden.

Vrede van Stralsund

Vanaf de veertiende eeuw ontwikkelt het Hanzeverbond zich van een samenwerkingsverband van individuele kooplieden tot een verbond van verschillende steden. De Hanze is zo machtig, dat het zich meet met vorsten. Wanneer de Deense koning Waldemar IV (1321-1375) zijn invloedssfeer in het Oostzeegebied wil vergroten, voelen de Hanzesteden zich bedreigd en verklaren hem de oorlog. Hanzestad Kampen speelt binnen dit jarenlange conflict een belangrijke rol en voert samen met de Duitse stad Stralsund de vredesonderhandelingen. Eén exemplaar van het vredesverdrag uit 1370 ligt in het Kamper stadsarchief. In Stedelijk Museum Kampen is een afbeelding van dit verbond te bezichtigen. Het origineel is te kwetsbaar om permanent te tonen.

Sassenpoort in Zwolle



(wikipedia).

De Sassenpoort in de stadsmuur van Zwolle is een stadspoort die werd gebouwd eind 14de en begin 15e eeuw als onderdeel van de stadsverdedigingswerken. De architect is onbekend. Voor de bouw is veel natuursteen gebruikt, met name trachiet en tufsteen. De Sassenpoort behoort tot de Top 100 van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. De Hanzestad Zwolle was begin 15e eeuw in haar bloeitijd als handelsstad. In 1407 werd Zwolle als volwaardig lid van het machtige stedenverbond van de Noord-Duitse Hanze toegelaten. De grote omvang van deze stadspoort stond voor de rijkdom van Zwolle in die periode.

Tussen 1894 en 1897 werd de poort gerestaureerd en werden dakkapellen en een neogotisch spits klokkentorentje aangebracht. Hiervoor werd het 18e-eeuwse klokkentorentje afgebroken. Tussen de hoektorens bevindt zich een mezekouw. Vanuit gaten in de vloer van deze uitbouw kon kokende pek over eventuele binnendringende vijanden worden gegoten. Het gebouw staat in de Top 100 van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. De Rijksgebouwendienst classificeert de poort in "categorie I". Deze categorie bevat de monumenten waarvoor behoud van buitengewoon cultuurhistorisch belang is

Schepenzaal in Zwolle

De oude hal en de Schepenzaal herinneren aan het oorspronkelijke Zwolse Raadhuis dat tussen 1447 en 1450 werd gebouwd op de plaats van een ouder raadhuis. Het dagelijks bestuur van Zwolle was in de middeleeuwen in handen van twaalf schepenen, bijgestaan door twaalf raden. Ze waren jaar na jaar afkomstig uit een kleine groep machtige Zwollenaren. Voorwaarde was dat ze over een bepaald vermogen beschikten en vaste goederen in Zwolle bezaten. Bovendien moesten ze minstens drie jaar als burger van Zwolle ingeschreven staan. De schepenen werden niet rijk van hun functie. De jaarvergoeding die ze kregen kwam overeen met het weekloon van een arbeider.

In de Schepenzaal werd eeuwenlang door het stadsbestuur vergaderd, maar er werd vanuit deze plek ook recht gesproken en menig vonnis geveld. Het uitdelen van lijfstraffen was aan de orde van de dag. Het was ook nog goedkoper dan opsluiten. Er werden ook zwaardere straffen uitgesproken. In de Schepenzaal is een kast met beulzwaarden die getuigen van de onthoofdingen die vroeger voltrokken zijn. Terechtingsen gebeurden op de Grote Markt, waar het schavot werd opgebouwd zodat alle inwoners konden aanschouwen wat er met misdadigers werd gedaan.

De schepenen hadden de hele portefeuille van stadszaken in handen zoals het handhaven van de rust en orde, de bescherming van de stad tegen vijandelijke aanvallen, overstromingen en brand. Ze bemoeiden zich zelfs met de organisatie van de periodieke wolvenjachten rondom Zwolle.

Canon van Nederland - De Hanze

Tussen de twaalfde en zestiende eeuw ontwikkelt een aantal Nederlandse steden, vooral in het oosten van het land, zich tot belangrijke en welvarende handelscentra. Ze danken hun positie aan hun lidmaatschap van het Hanzeverbond. De Hanze is oorspronkelijk een samenwerkingsverband tussen kooplieden uit verschillende steden die dezelfde producten verhandelen. Door samen te werken kunnen zij de kosten drukken, gezamenlijk en daarom veiliger reizen, op grotere schaal inkopen of verkopen en zich als groep verzetten tegen beslissingen van machtige landsheren. In 1356 wordt tijdens een vergadering in Lübeck, een stad in het huidige Duitsland, besloten dat de Hanze ook een belangengemeenschap van de steden wordt en niet alleen maar van de handelaren. De Hanze groeit uit tot een machtig netwerk van handelssteden in het gebied dat grenst aan de



Eén van de veertien balkdragers

Noordzee en de Oostzee. Daarbinnen probeert het zo veel mogelijk problemen voor de handel op te lossen. Het Hanzenetwerk drijft ook handel met partners buiten zijn gebied, bijvoorbeeld met Londen en met Spaanse steden.

Groei en bloei

De handel in producten als zout, granen, vis, hout, wijn, bier, dierenhuiden en laken bloeit. Het vervoer gaat grotendeels over zee en over rivieren, met koggeschepen van vijftien tot dertig meter lang. De steden groeien en bloeien, versterken hun stadsmuren, breiden hun havens uit en worden verfraaid met koopmanshuizen, pakhuizen en kantoren. De rijkdom van de Hanze is nog duidelijk te zien in de eerdergenoemde IJsselsteden, maar ook in kleinere Hanzesteden als Stavoren, Hasselt, Tiel en Doesburg.

Zelfvertrouwen

Het zelfvertrouwen van de Hanzesteden groeit. Om de handel over land te bevorderen laat het Kamper stadsbestuur in 1448 een brug over de IJssel bouwen, zonder toestemming te vragen aan de bisschop, die hier de landsheer is. In vijf maanden tijd ligt er een nieuwe brug. Het bruggeld dat ieder passerend schip moet betalen, vloeit in de stadskas. Deventer en andere Hanzesteden rond IJssel en Rijn protesteren. Ze willen een vrije doorvaart over de IJssel en klagen zelfs bij de baas van de bisschop: keizer Frederik III van het Duitse Rijk. Die stuurt de stad een brief waarin hij beveelt de brug af te breken. Maar Kampen weigert. Keizer en bisschop laten het erbij zitten en de brug blijft liggen.

Moedernegotie

Ook voor niet-Hanzesteden als Amsterdam is de handel op de Oostzee van groot belang. Daar ligt de basis van de economische bloei. Amsterdam handelt vooral in bulkgoederen als graan en hout, maar moet dus concurreren met de steden aan de IJssel. In de loop van de zestiende eeuw neemt de macht van de Hanze af. Holland wordt economisch steeds sterker ten koste van de IJsselsteden, die last krijgen van verzanding van de rivier. Pas na de val van Antwerpen, in 1585, wordt Amsterdam een echt belangrijk handelscentrum.

De Nederlandse handel raakt steeds meer op de wereldzeeën georiënteerd. Maar de handel op de Oostzee blijft tot laat in de zeventiende eeuw zo belangrijk voor de economie en voedselvoorziening hier, dat ze 'moedernegotie' wordt genoemd: moeder van alle handel.